

PROGRAMFÜZET

Ütközéspontok IX.

A Doktoranduszok Országos Szövetsége Filozófiatudományi Osztály
éves doktorandusz konferenciája

Szegedi Tudományegyetem
Bölcsészet– és Társadalomtudományi Kar

Szeged
2022. február 26.

ÜTKÖZÉSPONTOK IX.

A Doktoranduszok Országos Szövetsége Filozófiatudományi Osztálya 2022-ben, immár kilencedik alkalommal rendezi meg Ütközéspontok című éves konferenciáját, melynek ezévből a Szegedi Tudományegyetem ad otthont. A tudományos találkozó célja, hogy a doktoranduszok és doktorjelöltek bemutathassák eredményeiket és szakmai értékelést kapjanak.

A konferenciára összesen 26 jelentkezés érkezett be, amelyek közül a bíráló bizottság 23 jelentkező absztraktját fogadta be, öt különböző tudományos szekcióba. A konferencia szekcióihoz az online csatlakozás lehetőségét is biztosítjuk, ezzel egy jelentős lépést téve a hibrid tudományos fórumok létrehozásában. A 23 előadó közül 21 fő személyesen, míg 2 előadó online tartja prezentációját; korreferenseink közül szintén többen online csatlakoznak, ezzel biztosítva a szakértői korreferencia jelenlétét a távolságok és operatív nehézségek ellenére.

A konferencia szakmai támogató partnerei az Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara, a Málnási Bartók György Filozófia Doktori Iskola, valamint az SZTE Egyetemi Doktorandusz Önkormányzata, a Magyar Filozófiai Társaság, a Nemzeti Tehetség Program és az MTA–SZTE „Convivence” Vallási Pluralizmus Kutatócsoport. A konferencia a Doktoranduszok Országos Szövetsége Filozófiatudományi Osztályának szervezésében, az Emberi Erőforrások Minisztériuma megbízásából az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő által meghirdetett Nemzeti Tehetség Program NTP–TK–M–21–0002 kódszámú pályázati támogatásból valósult meg.

Főszervezők és elérhetőségeik:

Nemes Márk (DOSZ FiTO elnök; SZTE–BTK)
dosz.filozofia@gmail.com // nemesmark1995@gmail.com // +36303416683

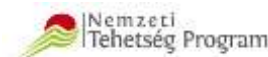
Jancsó András (DOSZ FiTO alelnök; PTE–BTK, NKE EJKK VTKI, MCC)
jancsoandras.uni@gmail.com

További információk:

Honlap: <http://phil.dosz.hu/>

Facebook: <https://fb.me/e/1tADGBvDF>

E-mail: dosz.filozofia@gmail.com

A pályázat az Emberi Erőforrások Minisztériuma megbízásából az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő által meghirdetett Nemzeti Tehetség Program NTP–TK–M–21–0002 kódszámú pályázati támogatásból valósult meg.

PROGRAM

For the English language section turn to page 6!

7:30 – 8:00	Regisztráció (kötelező) SZTE BTK Főépület Kari Konferenciaterem előtt (8:00-tól a Filozófia Tanszéken (SZTE BTK Petőfi épület 2. emelet))		
8:00 – 8:15	Ünnepélyes megnyitó Nemes Márk, a DOSZ FiTO elnöke SZTE BTK Főépület Kari Konferenciaterem (Egyetem u. 2.)		
8:15 – 9:15	Plenáris előadás Dr. Laczkó Sándor (SZTE–BTK): <i>100 év filozófia Szegeden - avagy filozófia a lokális térben</i> SZTE BTK Főépület Kari Konferenciaterem (Egyetem u. 2.)		
9:15 – 9:30	Kávészünet SZTE BTK Petőfi épület (1. emelet) Petőfi V. terem (Petőfi Sándor sgt. 30.)		
9:30 – 12:40	Politikai és társadalomfilozófia SZTE BTK Petőfi épület (2. emelet) 212-es terem (Petőfi Sándor sgt. 30.)	Analitikus filozófia és logika SZTE BTK Petőfi épület (2. emelet) Filozófia I. terem (Petőfi Sándor sgt. 30.)	Social Theory, Philosophy and Religion in English SZTE BTK Petőfi épület (4.emelet) 9. szemináriumi terem (Petőfi Sándor sgt. 30.)
12:40 – 13:40	Szendvicsebéd		
13:40 – 16:15	Kontinentális filozófia SZTE BTK Petőfi épület (2. emelet) Filozófia I. terem (Petőfi Sándor sugárút 30)	Esztétika, művészetfilozófia SZTE BTK Petőfi épület (2. emelet) 212-es terem (Petőfi Sándor sugárút 30)	
16:30 – 17:30	Plenáris előadás Prof. Dr. Gyenge Zoltán (SZTE BTK): <i>Tudománytalan vitairat az irodalom és filozófia kapcsolatáról</i> BTK Kari Konferenciaterem (Egyetem u. 2.)		
17:30 – 17:45	Zárszó Nemes Márk, a DOSZ FiTO elnöke, Prof. Dr. Gyenge Zoltán, az SZTE BTK dékánja		BTK Kari Konferenciaterem (Egyetem u. 2.)
18:30 – kifulladásig	A sör filozófiája, avagy közös filozofálás egy korsó sör mellett Kötetlen beszélgetés a konferencia résztvevői számára		Sarastro Cafe Szeged, Sóhordó u. 18, 6721

A pályázat az Emberi Erőforrások Minisztériuma megbízásából az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő által meghirdetett Nemzeti Tehetség Program NTP-TK-M-21-0002 kódszámú pályázati támogatásból valósult meg.

Politikai és társadalomfilozófia szekció

Absztraktok: 9–13. oldal

Időpont: 2022.02.26. 9:30 – 12:40

Helyszín: 212-es terem – SZTE BTK Petőfi épület (Petőfi Sándor sgt. 30 / 2. emelet/ a lépcsőfordulótól jobbra)

Szekcióelnök: Prof. Dr. Máté-Tóth András (SZTE BTK)

Szekciószerzők: Jancsó András (PTE–BTK, NKE EJKK VTKI, MCC), Tegzes Nóra Valentina (ELTE BTK)

9:30 – 10:05	Újlaki Anna (BCE NKPD & TK)	<i>A migráció politikaelmélete: Egy kritikai kozmopolita és gondoskodási etika alapú megközelítés</i>	Prof. Dr. Hell Judit (ME BTK)
10:05 – 10:40	Pék László (ELTE BTK)	<i>A nők szerepe a jómodor és a civilizált monarchia kialakulásában Hume-nál és ezek rousseau-i kritikája.</i>	Dr. Tánczos Péter (DE BTK) (online)
10:40 – 11:15	Czirkos Barnabás (SZTE BTK) (online)	<i>Scruton utópiakritikájának politikafilozófiai következményei</i>	Prof. Dr. Hörcher Ferenc (NKE EJKK PÁK, ELKH FI) (online)
11:15 – 11:30	Kávészünet SZTE BTK Petőfi épület (1. emelet) Petőfi V. terem (Petőfi Sándor sgt. 30.)		
11:30 – 12:05	Jancsó András (PTE BTK, NKE EJKK VTKI, MCC)	<i>A politikai teológia fogalma Joseph Ratzinger munkásságában</i>	Dr. Görföl Tibor (PTE-BTK) (online)
12:05 – 12:40	Tegzes Nóra Valentina (ELTE BTK)	<i>Amikor a szent az otthonunkba tör - Az online közvetített szentmise problematikája</i>	Prof. Dr. Máté-Tóth András (SZTE BTK)

A pályázat az Emberi Erőforrások Minisztériuma megbízásából az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő által meghirdetett Nemzeti Tehetség Program NTP-TK-M-21-0002 kódszámú pályázati támogatásból valósult meg.

Analitikus filozófia és logika szekció

Absztraktok: 14–18. oldal

Időpont: 2022.02.26. 13:40 – 16:15

Helyszín: Filozófia 1. előadó – SZTE BTK Petőfi épület (Petőfi Sándor sgt. 30 /2. emelet/ a lépcsőfordulótól jobbra)

Szekcióelnök: Dr. Kocsis László (PTE BTK)

Szekciószervezők: Donáth Béla (ELTE–BTK), Furtado Renátó (ELTE–BTK)

9:30 – 10:05	Sóstai Zoltán (ELTE BTK)	<i>The Physical Church-Turing Thesis and the Halting Problem</i>	Dr. Szabó Máté (Oxford University, Centre for the History of Science, Medicine, and Technology) (online)
10:05 – 10:40	Molnár Zsolt (ELTE BTK)	<i>Ultraszűrő-uniók néhány egyszerű tulajdonsága</i>	Dr. Madarász X. Judit (MTA Rényi Intézet) (online)
10:40 – 11:15	Furtado Renátó (ELTE BTK)	<i>Fogalmi tisztázások az észleléseleméletben</i>	Dr. Pete Krisztián (PTE BTK)
11:15 – 11:30	Kávészünet SZTE BTK Petőfi épület (1. emelet) Petőfi V. terem (Petőfi Sándor sgt. 30.)		
11:30 – 12:05	Dombrovski Áron (ELTE BTK)	<i>Filozófiai fikcionalizmus</i>	Dr. Kocsis László (PTE BTK)
12:05 – 12:40	Donáth Béla (ELTE BTK)	<i>Az antropomorf gyenge MI szerepe a futurizmusban</i>	Dr. Héder Mihály (BME FTT)

A pályázat az Emberi Erőforrások Minisztériuma megbízásából az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő által meghirdetett Nemzeti Tehetség Program NTP-TK-M-21-0002 kódszámú pályázati támogatásból valósult meg.

Social Theory, Philosophy and Religion in English panel

Abstracts: page 19–22

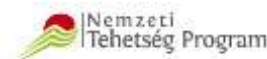
Time: 2022.02.26. 9:30 – 12:40

Location: SZTE BTK Petőfi Building (4th floor) 9th Seminar Room (Petőfi Sándor sgt. 30.)

Panel chair: Dr. Szabolcs Nagypál (ELTE ÁJK/MCC)

Panel organizing committee: Márk Nemes (SZTE BTK), Attila Miklovicz (PTE BTK)

9:30 – 10:05	Evrím Iflazoglu Can (SZTE BTK)	<i>How to Define Religion? An Attempt on Defining Alevism</i>	Dr. István Lánczky (PPKE BTK) (online)
10:05 – 10:40	Gábor Szmeskó (SZTE BTK)	<i>The philosophy of attention (Simone Weil)</i>	Prof. Dr. Enikő Sepsi (KRE BTK) (online)
10:40 – 11:15	Dániel Attila Kovács (ELTE BTK)	<i>Plotinus on the freedom of action (Enn. VI.8.5-6)</i>	Prof Dr. György László Geréby (CEU PU) (online)
11:15 – 11:30	Coffee break SZTE BTK Petőfi Building (1 st floor) Petőfi 5. Classroom (Petőfi Sándor sgt. 30.)		
11:30 – 12:05	George Joseph (SZTE BTK)	<i>Combating the Dictatorship of Relativism: The Proposals of Natural Law in the Writings of Joseph Ratzinger</i>	Dr. Szabolcs Nagypál (ELTE ÁJK/MCC)
12:05 – 12:40	SusantiAnastasia Jessica Adinda (SZTE BTK)	<i>The Metapicture of Indonesian 1965-1966 Massacre in Graphic Narrative</i>	Dr. Gyula Maksa (PTE BTK) (online)

A pályázat az Emberi Erőforrások Minisztériuma megbízásából az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő által meghirdetett Nemzeti Tehetség Program NTP-TK-M-21-0002 kódszámú pályázati támogatásból valósult meg.

Esztétika, művészetfilozófia szekció

Absztraktok: 23–26. oldal

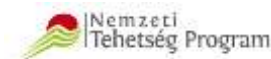
Időpont: 2022.02.26. 9:30 – 12:40

Helyszín: 212-es terem – SZTE BTK Petőfi épület (Petőfi Sándor sgt. 30 /2. emelet/ a lépcsőfordulótól jobbra)

Szekcióelnök: Dr. Hódosy Annamária (SZTE BTK)

Szekciószervezők: Kolumbán Adrienn (SZTE BTK), Vörös Csaba Levente (SZTE BTK)

13:40 – 14:15	Gyárfás Orsolya (ELTE BTK)	„Cet animal qu'on appelle Eunuque”: A castratók Pierre Ange Goudar szemével	Dr. Bali János (PPKE BTK)
14:15 – 14:50	Borsos Bettina (ELTE BTK)	Olvasható testek - A helyettesítés formái Moskát Anita Irha és bőr című regényében	Dr. Hódosy Annamária (SZTE BTK)
14:50 – 15:05	Kávészünet SZTE BTK Petőfi épület (1. emelet) Petőfi V. terem (Petőfi Sándor sgt. 30.)		
15:05 – 15:40	Demeczky Ádám (ELTE BTK)	Ez mind én voltam. Két önéletrajzi regény kétségei	Melhardt Gergő (PTE BTK)
15:40-16:15	Vörös Csaba Levente (SZTE BTK)	Etika és fotográfia, azaz az etika helye és szerepe a fotóművészetben	Dr. Horányi Attila (MOME)

A pályázat az Emberi Erőforrások Minisztériuma megbízásából az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő által meghirdetett Nemzeti Tehetség Program NTP-TK-M-21-0002 kódszámú pályázati támogatásból valósult meg.

Kontinentális filozófia szekció

Absztraktok: 27-30. oldal

Időpont: 2022.02.26. 13:40 – 16:15

Helyszín: Filozófia 1. előadó – SZTE BTK Petőfi épület (Petőfi Sándor sgt. 30 /2. emelet/ a lépcsőfordulótól jobbra)

Szekcióelnök: Prof. Dr. Boros János (PTE BTK)

Szekciószervezők: Major Tünde Kármén (PTE–BTK)

13:40 – 14:15	Zsupos Norbert (PTE BTK)	<i>Individuum, test és az arány problémája Spinoza filozófiájában</i>	Tóth István Olivér (Universitát Graz – ELTE BTK)
14:15 – 14:50	Jármí Bence (DE BTK)	<i>Kant történelemfilozófiájának metafizikai háttere: Két történetfilozófiai írás értelmezése Hegel Kanttal szembeni kritikája felől</i>	Prof. Dr. Boros János (PTE BTK)
14:50 – 15:05	Kávészünet SZTE BTK Petőfi épület (1. emelet) Petőfi V. terem (Petőfi Sándor sgt. 30.)		
15:05 – 15:40	Nyíri Szabolcs (ELTE ÁJK) (online)	<i>Akceleráció feltételek nélkül? Az entrópiához vezető deterritorializáció Nick Land korai munkásságában.</i>	Dr. Nemes Zoltán Márió (ELTE BTK) (online)
15:40-16:15	Egri Petra (PTE BTK)	<i>„A hűség szörnyetege vagyok, a legperverzebb hitetlen”: Derrida képeslapjai a szerelemről</i>	Dr. Kicsák Lóránt (DE BTK) (online)

A pályázat az Emberi Erőforrások Minisztériuma megbízásából az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő által meghirdetett Nemzeti Tehetség Program NTP-TK-M-21-0002 kódszámú pályázati támogatásból valósult meg.

Ujlaki Anna - (BCE NKPDI &TK)

A migráció politikaelmélete. Egy kritikai kozmopolita és gondoskodási etika alapú megközelítés

Az emberi migráció és az általa okozott kihívások a modern korban politikai filozófiai szempontból is egyre megkerülhetetlenebb jelenségnek tűnnek. A kortárs normatív politikaelmélet azonban érdekes módon általában egy sajátos, korlátozott perspektívából közelíti meg a migráció kérdését, ennek köszönhetően nem képes a maga valójában értelmezni a migrációt, az emberi mozgást és az ezekben rejlő számos normatív szempontból fontos kihívást. Az előadásomban amellet fogok érvelni, hogy ez a sajátos nézőpont két szempontból is korlátozza a migrációról való normatív vizsgálódást. Episztemológiai szinten a migráció főáramú politikai filozófiáját a benne rejlő *módszertani nacionalizmus* iránti elfogultság bénítja meg, míg normatív szinten a migráns embereket *befogadó államok nézőpontja* az, ami eleve befolyásolja a migrációról és az azzal szorosan összefüggésben álló környezeti változásokról való normatív vita menetét. Az előadásban rámutatok, hogy a befogadó államok nézőpontja uralja a téma főáramú irodalmának jogokra és kötelezettségekre összpontosító nyelvezetét, ami ahhoz a meghökkentő következményhez vezet, hogy a vita két szembenálló oldalát, az alarmizmusra hajlamosabb *liberális nacionalista* és a migrációval kapcsolatban kevésbé szkeptikus *kozmosopolita* megközelítést egyaránt korlátozza ez a sajátosság, ami megakadályozza, hogy a migrációról és az emberi mozgásról általában úgy vitázhassunk, hogy a vitában valamennyi fontos normatív szempont felszínre kerülhessen. Az előadásban ezért arra teszek kísérletet, hogy egy olyan, *kritikai kozmopolita és gondoskodási etika* alapú megközelítést javasoljak, amely mindkét szint kihívásaira megoldást kínálhat. Episztemológiai szinten abban az értelemben *kritikai* (vagy *módszertani*) *kozmosopolita* az általam kínált megközelítés, hogy igyekszik denacionalizálni a társadalomtudományi kutatást azzal, hogy tekintettel van a világ nem nemzeti szintű kapcsolódásaira, figyelembe veszi számos szereplő globális folyamatokban való szerepét, valamint a globális és egyéni egyenlőtlenségek kiváltó okainak sokaságát. Nem utolsó sorban pedig a migrációt, a mozgást, illetve magát a mobilitást is a mindennapi emberi élet jellemzőjének tekinti, ahelyett, hogy valamiféle kivételes dolognak, a társadalmi-politikai élet anomáliájának titulálná. A normatív szinten az általam kínált megközelítés előnye abban rejlik, hogy a gondoskodási etikára, illetve a sebezhetőség etikájára alapozva egy olyan alternatíváját kínálja az igazságosságra és jogokra alapozó elméleteknek, amely a befogadó államok sajátos nézőpontja helyett (vagy inkább mellett) a migráns figurák nézőpontját (is) figyelembe veszi. Ez azt jelenti többek között, hogy ez a megoldás a sebezhető egyének valódi tapasztalatira épít, tekintettel van arra, hogy a migráció más és más módon jelenhet meg az emberek életében, és másként hathat rájuk az etnikai hovatartozásuktól, bőrszínüktől, nemüktől, szexualitásuktól, életkoruktól és társadalmi osztályuktól függően.

Pék László – ELTE BTK

A nők szerepe a jómodor és a civilizált monarchia kialakulásában Hume-nál és ezek rousseau-i kritikája.

Előadásom elején Hume esszéi (A tudományok és művészetek keletkezéséről s fejlődéséről, A művészetekben való kifinomultságról) alapján azt szeretném megindokolni, hogy egyáltalán milyen előfeltevések mellett vizsgálhatjuk a különböző társadalmakban a tudományok és művészetek keletkezését és fejlődését. Pontosabban az „általános okokra” és a „rejtett okokra” fogok rávilágítani és arra, hogy a tudományok és művészetek keletkezése esetében milyen okokat tételezhetünk fel.

Hume esszéi alapján elsősorban a civilizált monarchia fogalmát, valamint a jómodor és a civilizált monarchia kapcsolatát fogom kihangsúlyozni. Fontos látnunk azt, hogy Hume fogalomvilága alapján a jómodor is művészetnek számított. Szerinte a jómodornak köszönhető, hogy a tudományok és művészetek kifinomodtak a korabeli társadalomban. Hume a nők szerepét és a társasági életet határozza meg a „civilizált monarchia” fundamentumaként.

Hume-mal ellentétben, aki a művészetek kifinomodását és a civilizált monarchiát, az emberi jellem történelmi fejlődésének tekintette - Rousseau a művészeteket, köztük a színházat is, úgy jellemezte, mint a civilizált emberek vasláncain lógó virágfüzéreket. Ezek a virágfüzerek ugyanis szépek és illatosak, de pontosan ezért feledtetik el azt az emberrel, hogy eredendően szabadnak született. Ez alapján a gondolat alapján fogalmazza meg Rousseau az egyes ember szabadságigényét az eltorzult társadalommal szemben, valamint ez a feltevés alapozza meg a színház kritikáját is. Hiszen, ha az ember alapvetően jó, szívében érzékeny a morális szépségre, akkor nincs szüksége a „nőiség” által uralt színházra annak érdekében, hogy erkölcsi tanításokat kapjon és elsajátítsa a jómodort. Rousseau szerint ugyanis a jómodor nem a civilizált társadalom alapja, hanem azt őszintétlenné és a képmutatóvá teszi. A fentebb felvázolt gondolatok alapján Hume fejlődéseméletét Rousseau degenarációs elméletével fogom ütköztetni.

Végezetül pedig arra fogok rámutatni, hogy Hume és Rousseau előfeltevéseik különbözőségének köszönhető a következtetéseiknek a szembenállása. Hume ugyanis úgy gondolta, hogy az ember alapvetően nem jó, ezért a társadalomnak kell, hogy nevelje. A társadalom a jómodor kifinomodásának köszönhetően pedig történelmileg fejlődik. Rousseau szerint pedig az ember alapvetően jó és az őszintétlen társadalmi viszonyok torzítják el a jellemét, az által, hogy elvonja az emberek saját benső hangjukra való hallgatásának a hajlamát.

Czirkos Barnabás – SZTE BTK - online

Scruton utópiakritikájának politikafilozófiai következményei

Roger Scruton több szinten kritizálja a baloldali-újbaloldali utópiákat. Általános szempontból azokat az elméleteket bírálja, amelyekben az ismert társadalompolitikai szervezés mellőzése, illetve a társadalom totális újjászervezése mellett érvelnek. Ezekben ugyanis elvetik azokat a megoldásokat, melyeket a történelem igazolt, és helyettük a társadalom szövetét roncsoló alternatívákat közvetítenek. Scruton egyetért Burke-kel abban, hogy nem bölcs az olyan politikai gondolkodás, amely kockára teszi az örökölt, hagyományos megoldásokat az ismeretlen kimenetelű és nagy horderejű változtatások érdekében. Problematikusnak tartja, hogy a baloldaliak le akarják bontani azokat az elődöktől örökölt intézményeket, amelyek összeegyeztethetetlen tűnnek céljaikkal. Jellemző rájuk, hogy a megoldást nem a fennálló struktúrán belül keresik, inkább le akarják rombolni azt. Ezenkívül úgy kritizálják a meglévő intézményeket, hogy közben nem vázolják fel azok jövőbeni, életképes változatait.

Konkrét aspektusból pedig a kapitalizmus alternatívájaként javasolt megoldásokat, különösen a Frankfurti Iskola kapitalizmuskritikai elméleteit kritizálja Scruton. Szerinte a forradalmat szorgalmazó gondolkodásnak szüksége volt egy olyan elmélet megalkotására, amely egyrészt kimutatja a kapitalizmusban található szabadság illuzórikus voltát, másrészt felkínálja az igazi szabadságot, melyet a fogyasztói társadalom eltakar az emberek elől. Erre törekedett Horkheimer, Adorno és Marcuse is. Azonban szerinte ezen gondolkodók egyike sem, sőt a témához csatlakozó Habermas sem tett konkrét javaslatot az ideálisnak tekintett társadalmi viszonyok kialakítására. Más szóval, a „frankfurtiak” antikapitalista gondolkodása nem tár fel valódi alternatívát, csupán utópiát. Velük ellentétben Scruton és általában a konzervatív gondolkodók képtelenek arra, hogy utópikus jövőkre hivatkozzanak. Inkább olyan fogalmakkal operálnak, amelyeket a jelenre is alkalmazni lehet, illetve amelyeknek motivációs erejük is van. Tiszteletüket és energiájukat egy konkrét történelem és életforma felé irányítják, így semmilyen hatással nincsenek rájuk az utópisztikus elképzelések. Utóbbiak túl elvontak és tökéletlenek, szemben az előbbieket konkrétságával. Érveléseikben ezért nem egy hipotetikus vagy absztrakt jövőre, hanem a valós, ismert és konkrét múltra hivatkoznak.

Ugyanakkor az utópikus elméletek, megoldások elutasításának számos politikafilozófiai következménye van. Általában ugyanis fennáll a veszélye annak, hogy az utópiák kizárása beszűkíti a politikai filozófia horizontját és egydimenzióssá változtatja a politikáról való gondolkodást. Konkrétan, vagyis az új, „ökológiai” politikafilozófiai irányzat perspektívájából tekintve pedig, a társadalom totális újjászervezése mellett felsorakoztatott kapitalizmuskritikai elvek elvetése jelentheti a problémát. Előadásomban tehát Scruton utópiakritikájának bemutatása mellett mindezen hatásokat próbálok feltárni.

Jancsó András - PTE BTK, NKE EJKK VTKI, MCC

A politikai teológia fogalma Joseph Ratzinger munkásságában

Joseph Ratzinger – a későbbi XVI. Benedek pápa – politikai gondolkodásának a vizsgálata során elengedhetetlen a használt fogalmak pontos definíciója, hogy a szerző gondolkodását elhatároljuk olyan kifejezésektől, amelyek megnehezítik vagy egyenesen ellehetetlenítik a megfelelő interpretációt. A ratzingeri szövegkorpusz visszatérő kifejezése a politikai teológia (political theology, politische Theologie), amely különböző kontextusokban kerül előtérbe. Már az 1968-as, nagy hatású *Bevezetés a keresztény hit világába* című munkájában is foglalkozik a politikai teológia kérdéseivel és az 1971-es *A nemzetek egysége: az egyházatyák jövőképe* című munkájában a rómaiak politikai teológiája valamint Ágoston politika teológiája képezi a vizsgálat tárgyát. A későbbi írásokban is helyet kapott a politikai teológia, így a 2011-es *A Názáreti Jézus* trilógia második kötetében is említésre kerül a fogalom. Ezzel csak érzékeltetni szeretném, hogy milyen széles azon témáknak a köre, ahol Ratzinger vizsgálódásának előterébe kerül a politikai teológia kérdésköre.

Arról, hogy a fogalom legalább két eltérő formájának a megkülönböztetése – politikai teológia és a politika teológiája – nem pusztán egy fölöslegesen aprólékos nyelvtani kérdés, hanem alapvető tartalmi különbséget jelöl Vincent Twomey biztosít minket. 2007-ben jelent meg nagy ívű *XVI. Benedek pápa: korunk lelkiismeret* című könyve, amelynek 58. lábjegyzetében egyértelműen kifejezésre juttatja, hogy Ratzinger politikai gondolkodását a politika teológiája fogalmával jelöli, amelyet a politikai teológia fogalmával állít szembe. A megkülönböztetés azért szükséges, mert Ratzinger elutasítja a politikai teológia legkülönbözőbb megjelenését: „[...] nevezetesen minden teológiát, például J. B. Metz-cét vagy a felszabadítási teológia klasszikus formáját, amely magában foglalja az egyház vagy a hit politikai célú instrumentalizálást [...]”

Ahhoz, hogy el tudjuk helyezni a politikai teológiát Joseph Ratzinger gondolkodásában, mindenekelőtt szükségesnek mutatkozik megvizsgálni, hogy milyen jelentéstartalommal bír a ratzingeri szövegkorpuszban a politikai teológia kifejezése. Arra a kérdésre keresem a választ tehát, hogy maga Ratzinger mit ért politikai teológián. Ehhez mindenekelőtt a politikai teológia előfordulási helyeit kívánom bemutatni Ratzinger munkásságában. Az értelmezéshez elengedhetetlen, hogy a fogalom 20. századi elterjedésében kiemelt szereppel bíró Carl Schmitt munkásságát áttekintsük, kitérve a konvertita Erik Peterson kritikájára. Előzetes megállapításom szerint, csak egy ilyen áttekintés után lehetséges a többszörösen terhelt politikai teológia fogalmának helyes értelmezése a ratzingeri gondolkodásban, amely hozzájárulhat a szerző mélyebb megértéséhez.

Tegzes Nóra Valentina – ELTE BTK

Amikor a szent az otthonunkba tör. Az online közvetített szentmise problematikája

Előadásomban a római katolikus misék közvetítésével kapcsolatos kérdéseket fogom bemutatni elsősorban a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia intézkedéseit és az egyházi személyek által írt levelek, cikkek és interjúk, illetve az Egyházi Törvénykönyv alapján.

A vallási események és szertartások közvetíthetősége a kijárási korlátozások, majd a 2020 tavaszi kijárási tilalom alatt vált kiemelkedővé. A korlátozások és a tilalom a mindennapi élet legtöbb területét érintették. A járvány alatt az új kihívásra, melyet a hívek sokaságának templomokon kívüli elérése jelentett, a katolikus egyháznak is reagálnia kellett. Ennek eredményeként a tavasszal esedékes misék, ünnepek és közösségi alkalmak elmaradtak, vagy az online térbe kerültek. Szabályozni kellett a szentségek kiszolgáltatásának módjait is, például a keresztelőket, az esküvőket és a temetéseket. A Vatikán, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia és a megyéspüspökök intézkedései határozták meg, hogy milyen mértékben szabad a hagyományos liturgiától eltérni a járvány terjedésének megakadályozása érdekében.

A szertartások mellett a felmerülő teológiai, hitéleti és életvezetési kérdéseket számos püspök és pap igyekezett megválaszolni, hogy ezzel is támogassák híveiket és erősítsék őket a kialakult helyzetben. Hangsúlyozták az otthon töltött időszakból származó előnyöket, melyekre a megszokott rutin mellett kevésbé marad(hat) idő. Ilyenek voltak például az elmélyülés és a családi kapcsolatok építésének lehetősége.

A képernyőn keresztül közvetített szentség kérdése összetett. Az egyház megoldásokkal szolgált arra, hogy a megváltozott keretek között is legyen lehetőség a vallásgyakorlásra. A mise azonban nem csak a közvetíthető elemekből, például a prédikációból áll, hanem egyéb, az érzékszervekre közvetlenül ható részekből is, melyek a képernyőn keresztül nem ugyanúgy érzékelhetők. Ezenkívül az otthoni környezet más, esetleg zavaró elemeket adhat a szertartáshoz, melyek a hagyományos keretek között nem lennének meg. Alapvetően átalakul a részvétel: a korábbi egy dimenzióban zajló szertartás két külön térbe helyeződik át. A szertartást végző nem képes reagálni a befogadóra, nem is láthatja közönségét. A tárgyalt időszakban kiadott dokumentumokban felmerülő, a mise közvetítéséhez kapcsolódó teológiai és egyházi jogi kérdéseket vallástudományi megközelítéssel fogom elemezni. Ezt követően beszélni fogok arról, hogy mik a legjelentősebb különbségek, melyeket a hívők érzékelhetnek akkor, amikor közvetített misén vesznek részt, hogy megválaszoljam a legfontosabb kérdést: szent helyé válhat-e az otthon a liturgia idejére?

Sóstai Zoltán – ELTE BTK

The Physical Church–Turing Thesis and the Halting Problem

Some authors, especially David Deutsch (in his book *The Fabric of Reality* (Deutsch, 1996)) and Seth Lloyd (in his article *The Turing Test for Free Will* (Lloyd, 2012)) draw philosophical conclusions from the Halting Problem while using the physical Church–Turing thesis as a basis. I'll investigate if and how we can correctly state that the Halting Problem really exists while assuming that the physical Church–Turing thesis is true.

According to the physical Church–Turing thesis “every finitely realizable physical system can be perfectly simulated by a universal model computing machine operating by finite means.” (Deutsch, 1985). The halting problem is looking at some or any computer program and finding out if the program is going to run forever or not. We say that a computer program - called the Halting Function - solves the halting problem if it can look at any other program and tell if that other program will run forever or not. The known answer to the halting problem is that there is no such Halting Machine (Turing, 1936) (Sipser, 2006).

Lloyd (Lloyd, 2012) and Deutsch (Deutsch, 1996) argue the following way: suppose that the physical Church-Turing thesis (PCTT) is true. Then given the 1. PCTT and 2. any physical system, the *halting problem* is true for that system, and then given that the *halting problem* is true for any physical system, they draw some philosophical consequences for that system.

The question I'm investigating is the following. When are we allowed to say that the *halting problem* is true for a physical system?

Molnár Zsolt – ELTE BTK

Ultraszűrő-uniók néhány egyszerű tulajdonsága

Előadásomban a (végtelen) irányított gráfok ultraszűrő-uniójával foglalkozom. A konstrukció első ismert alkalmazása a (standard) modális logika modellosztályainak definiálhatóságában játszik fontos szerepet: egy modellosztály pontosan akkor definiálható modális formulákkal, ha zárt ultraszűrő-unióra, biszimulációra és reflektálja az ultraszűrő-bővítést. A modális logika modellelméleti kérdései azonban meglehetősen szűkösre szabottak az ultraszűrő-unió konstrukcióját illetően, ezen belül is leginkább a modális modellek (gráfok és egy azon vett modális kiértékelés) által felvetett kérdésekre irányulnak. Ennélfogva fő motivációnk, hogy a kutatást kiterjesszük a jóval általánosabb struktúrák/frame-ek szintjére is, mely a modális validitás, valamint az elsőrendű strukturális tulajdonságok szempontjából releváns. Mivel még nincs átfogó keretelmélet struktúrák/gráfok ultraszűrő-uniójának vizsgálatára, tisztában vagyunk azzal, hogy eredményeink is többnyire egyszerű megfigyelések. Kérdéseink azt célozták, hogy a különböző logikai rendszerekben használatos modellelméleti konstrukciók hogyan viszonyulnak egymáshoz. Ezen belül elsősorban az adott struktúrák ultraszorzata vagy ultraszűrő-bővítésük és az ultraszűrő-uniójuk közt fennálló lehetséges modellelméleti, illetve az egyes struktúráképzések által generált elsőrendű elméleteik közti kapcsolatokra koncentráltunk. Többek között bizonyítjuk, hogy ha valamely $n \in \omega$ -re az adott struktúrák n -korlátosak, akkor az $\mathcal{F}$ ultraszűrő szerinti ultraszorzatuk elemien ekvivalens a struktúrák $\mathcal{F}$ -kompatibilis elemei által meghatározott ultraszűrő-unióval. Megmutatjuk továbbá, hogy egy tetszőleges κ számosságú indexhalmaz felett legalább 2^{2^κ} darab $\mathcal{F}$ -kompatibilis ultraszűrő van. Az továbbra is nyitott, vajon pontosan mennyi van. Végezetül kitérünk a konstrukció algebrai vonatkozásaira és megvizsgáljuk, hogy az ultraszűrő-unió a modális logika algebrai szemantikájában milyen természetes algebrai konstrukciónak feleltethető meg, és az milyen általános algebrai tulajdonságokkal rendelkezik.

Vizsgálatunk filozófiai jelentősége pedig abban áll, hogy amennyiben filozófiai, valamint tudományos elméleteinket különböző logikai rendszerekben reprezentáljuk (esetünkben elsőrendű, illetve modális logika), akkor speciális esetekben azok modelljei mégsem lesznek számottevően különbözőek, ennél fogva maguk az elméletek sem írhatnak le nagyon különbözőt.

Furtado Renátó – ELTE BTK

Fogalmi tisztázások az észleléselelméletben

Az észleléselelmélet központi kérdése, hogy vajon az észlelés tárgya a külvilágbéli tárgyak-e, vagy azoknak csak mentális képmásai. Amikor találkozunk egy kedves családtagunkkal személyesen, és keblünkre öleljük, úgy érezzük, közvetlenül őt látjuk, és az ő testét érezzük karjaink közt, továbbá azt is magától értetődőnek érezzük, hogy ő tényleg olyan is, amilyennek érzékeljük őt. Azonban van olyan, hogy egy ilyen találkozást csak álmodunk, és sajnos olyankor is ugyanilyen biztosan hiszünk abban, hogy őt érzékeltük érzékszerveinkkel, pedig nem. Ha az elménk képes ugyanolyan tárgyat generálni magától is a tudatunk számára, mint amelyet érzékelünk egy külső tárgy tényleges észlelésénél is, akkor elképzelhető, hogy ugyanezt a tárgyat észleljük akkor is, amikor ténylegesen észlelünk egy külső tárgyat. Magyarán elképzelhető, hogy a világot sosem észleljük közvetlenül, hanem csak egy mentális képernyőn keresztül. Ha ez igaz, jogosan merülnek fel azok a kérdések is, hogy mennyi köze van az észlelés tárgyainak a külvilághoz. Elképzelhető, hogy oly kevés közülük van hozzá, mint egy kottásfüzetnek a ténylegesen hallható muzsikához. Az újkori filozófiában nem véletlenül vezetett el elég hamar ez a kérdés a teljes antirealizmushoz, fenomenalizmushoz és idealizmushoz, melyek szerint az észlelésnek külső tárgya nem is igazán létezik. A kortárs analitikus filozófiában nem csupán az antirealizmusok kerültek kicsit háttérbe, de a klasszikus érzetadat-elmélet is, mely nem zárja ki a külvilág elmefüggetlen létezését és az elme reprezentációs készségeit sem. Helyettük több különböző elmélet született az érzetadatok elméleti kiküszöbölésére, például az intencionalizmus, a diszjunktivizmus több különböző formája, továbbá a kicsit népszerűtlenebb adverbializmus. Előadásomban nem vállalkozom ezen elméletek kimerítő bemutatására, még kevésbé próbálom megválaszolni az észleléselelmélet alapvető kérdéseit, helyette egy finomszemelés fogalmi tisztázásra vállalkozom az észlelés természetéről és lehetséges tárgyairól. E fogalmi keretrendszer a külső tárgytól indulva a konceptuális sémákon keresztül az észlelő szubjektumig minden szubsztanciális különbséget megpróbál elkülöníteni egymástól. Az észlelés lehetséges tárgyai lehetnek az észlelés külső referenciája, az érzéki és a konceptuális tartalma is; egy észlelés lehet tárgyas, tárgyatlan, genuin, hallucinatív, veridikus és nem veridikus. Az eddigi észleléselelméleti vitákban e különbségtételek nem mindig a legvilágosabbak, ebből kifolyólag több elmélet között is

szubsztanciátlan vita gyanúja merülhet fel, ahol csupán azért tűnik két elmélet egymással ellentétesnek, mert nem ugyanazt értik például az észlelés tárgyán vagy a genuin észlelésen. E fogalmi tisztázások tehát alapvetően szükségesek az észleléselelméleti viták kortárs elemzéséhez.

Dombrovski Áron – ELTE BTK

Filozófiai fikcionalizmus

Filozófiai tevékenységet ugyan sokféle céllal és attitűddel végezhetünk, ám kétséggkívül van a filozófusoknak egy széles rétege, akik a diszciplína művelésétől az igazságok felderítését várják. Számukra kedvezőtlen a szinte valamennyi vizsgálódási területet érintő disszenzus jelenléte, amely arra enged következtetni, hogy a felmerülő problémákat az ókor óta nem sikerült megoldani. Ennek fényében pedig kérdéses, hogy egyáltalán van-e értelme folytatni egy ilyen sikertelennek tűnő vállalkozást. A disszenzusból vett érvet és annak említett negatív konklúzióját többen is elutasították már, viszont meglehetősen ritkák azok a metafilozófiai projektek, amelyek elfogadva ezeket a filozófiára nézve kedvezőtlen meglátásokat, komolyan veszik a kihívást és válaszul olyan alternatív álláspont kidolgozását tűzik ki célul, amely képes kiküszöbölni az egyet nem értésből fakadó nyomasztó problémát. Előadásomban erre teszek kísérletet.

Ehhez először részletesen bemutatom a disszenzusból vett érvet, illetve a legtipikusabb rá érkezett válaszokat. Ezt követően amellet érvelek, hogy leghatékonyabban oly módon kerülhetjük el a filozófia sikertelenségére vonatkozó konklúziót, ha átértékeljük a filozófiai tevékenység célját és az igazságkeresés helyett inkább az akceptálásra épülő ekvilibrista metaelméletet adaptáljuk. Ez azt jelenti, hogy elvlasztjuk az általában vett filozófia célját az egyéni filozófusok célkitűzéseitől: a filozófia célja az, hogy az egyes problémák által nyitott logikai teret benépesítse a lehetséges válaszokkal, amelyek egyre kidolgozottabb formában állnak a filozófusok rendelkezésére, akiknek fő célja nem az objektív értelemben vett abszolút igazságok feltárása, hanem a saját kognitív háztartásukkal kompatibilis elméletek elfogadása.

Az ekvilibrista metaelmélet sajátossága a Bas van Fraassen konstruktív empirizmusától kölcsönzött akceptálás gondolata, amely szerint a filozófus nem hiszi el a filozófiai elméleteket, pusztán akceptálja azokat. A konstruktív empirizmus azonban egy természettudományokra szabott metaelmélet, az akceptálás fogalma pedig így óhatatnaul összefonódik az empirikus adekvátság – filozófiai kontextusban kevésbé releváns – fogalmával. Meglátásom szerint ezért a koncepció metafilozófiai perspektívából ideálisabb formára hozható amennyiben a konstruktív empirizmus helyett a fikcionalizmusra építjük azt.

Előadásom harmadik harmadában a filozófiával kapcsolatos fikcionalizmus elméletét mutatom be olyan szempontok szerint, amelyek különböző speciális fikcionalizmusokkal kapcsolatban (például mentális, matematikai, modális vagy morális) bevettnek számítanak. Végző javaslatom ezek alapján egy normatív, propagandisztikus, gyenge, kontextuális filozófiai fikcionalizmus lesz.

Donáth Béla – ELTE BTK

Az antropomorf gyenge MI szerepe a futurizmusban.

Az utóbbi időben a futuristák és szingularitás-várók felvázoltak négy-öt lehetséges útvonalat, mely alapján a jövőben eljuthatnánk az erős mesterséges intelligenciáig. Ezen lehetőségek azonban vagy ignorálnak bizonyos filozófiai intuíciókat vagy elköteleződnek olyan elmefilozófiai elméletek mellett, melyeket nem képesek kellően alátámasztani. Az MI egyre divatosabbá váló tematizálása közben a futuristák nem magyarázzák meg kellőképpen, hogy hipotéziseik középpontjába reális-e egyáltalán azt az entitást állítani, amelyet állítanak.

Nézetem szerint minden elmélet mely az erős MI mellett tör lándzsát, súlyos nehézséggel küzd. Úgy gondolom azonban, hogy a megfelelő kerülőúton, a gyenge MI segítségével ugyanazon a dilemmák tematizálhatóak, továbbá azok a kérdések is feltehetőek, melyeket korábban a filozófusok a meg nem alapozott erős MI segítségével igyekeztek feltenni.

A kerülőút főbb állomásai: (1) a gyenge MI meghatározása, mint filozófiai zombi, (2) az MI személyé válása és (3) az MI morális státuszának meghatározása.

Először is szükséges egy erős-redukcionizmustól mentes elmefilozófiai attitűd, mely által eljutunk a gyenge MI-ig. Ez egy olyan elmélet, mely csupán annyit feltételez, hogy a jelenleginél pontosabban megismerhetők a mentális események, a tudatos mentális állapotok, az érzelmi állapotok és azok alapjai, azt azonban már nem, hogy ezek egy az egyben redukálhatóak is. Tisztázom az esetlegesen felmerülő epifenomenalizmus vádat, hogy ne tűnjön úgy, hogy azt állítom, hogy a kválé nélküli antropomorf gyenge MI nem különbözik az embertől. Azt állítom, hogy félreértések következtében várunk el emberi mentalitást, megértést és tudatosságot egy emberhez csupán hasonlatos, azonban önálló, sajátos mentalitással rendelkező entitástól. A félreértést Dennett intencionális stratégiájával és a más elmék problémájának megoldhatatlanságával fogom eloszlatni.

Ezután az intencionális stratégia segítségével és néhány kísérleten keresztül bemutatom, hogy van lehetőségünk és hajlamunk személynek tekinteni az ilyen entitásokat, még ha nem is az emberrel azonos személynek. Felvázolok egy kezdetleges mesterséges személyiséget, majd azt mondom, hogy nincs olyan visszatartó erő ami megtiltaná számunkra, hogy egy gyenge MI-t személyként integráljunk a társadalmunkba főleg, ha ez valamilyen rövid vagy hosszútávú előnnyel járna az emberiség számára.

Végül rámutatok, hogy arra is van lehetőségünk, hogy ezen entitások morális szempontból relevánsak legyenek és morális helyzetekben ágensek de minimum résztvevők lehessenek. Olyan nem-antropocentrikus, elméletre hívom fel a figyelmet, mely alapján morális státuszt kaphat a hétköznapi értelemben nem tudatos, azonban emberhez hasonló entitás is.

Evrím Can Iflazoglu – SZTE BTK

How to Define Religion? An Attempt on Defining Alevism.

In this study, theoretical discussions on the definition of religion will be discussed based on Alevism, and an attempt will be made on the universal definition of religion. The definition of religion is an important issue for many social sciences, from philosophy to sociology, from law to political science. One of the liveliest discussions of this in Turkey is about Alevism. Since the 1950s, Alevis, who constitute one fourth of the population in Turkey, have migrated from rural areas to cities en masse. This has resulted in the transformation of their social organization and community ties. There are many problems with the definition of Alevism, which has long been the subject of academia as well as popular debate. The problem of defining Alevism is a question of defining not only a religion or belief system, but a comprehensive political and cultural phenomenon. To do so, Alevi Studies defines Alevism through dichotomies such as traditional-modern, archaic-contemporary, and rural-urban which both assume formers are right, latter are wrong and change in religion means loss. In this study the social institutions and power relations that Ayhan Yalçınkaya uses while defining Alevism will be explained by going through the warnings of Pınar Ecevitoğlu regarding the political dimension of the definition of religion. Then, the classical approaches to the definition of religion in the field of religious studies will be briefly reviewed and Steve Bruce's substantive approach will be discussed. Finally, the possibility of pluralism as an approach to help define religion in a clear and homogeneous way will be evaluated and Alevism will be tried to be defined in this context.

Gábor Szmeskó – SZTE BTK

The Philosophy of Attention (Simone Weil)

The contemporary examination of the French-born thinker Simone Weil (1909–1943) demonstrates the actuality and reconsiderability of Weil's oeuvre. This paper focuses on a segment of the problem of attention, foregoing the intention of defining the concept itself. Focusing on Weil's interpretation of neighborly Samaritan the analyses investigates the characteristics of the concept of attention. The paper states that attention can be understood not as epistemological concept, but as a practical realization of a defined relation to the external (*décréation*), without excluding preception. This is supported by the fact that Weil uses different words for the acts of perception (*regarder*) and attention (*attention*). It is questionable whether, it is the will (*volonté*) or the desire (*désir*) that directs attention, or to what extent its emergence or appearance can be a concept linking decreation and autonomous existence. In this context, it is worth recalling Miklós Vető's definition of Weil's thought as "the conversion of the individual, his return to God".

A pályázat az Emberi Erőforrások Minisztériuma megbízásából az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő által meghirdetett Nemzeti Tehetség Program NTP-TK-M-21-0002 kódszámú pályázati támogatásból valósult meg.

Kovács Dániel Attila – ELTE BTK

Plotinus on the freedom of action (Enn. VI.8.5-6)

According to a commonly received interpretation (Frede 2011; Bene 2013; Andrade 2020; Coope 2020), Plotinus develops an extremely restrictive notion of what is up to us (eph'hēmin) according to the only properly free activity of human beings is the intellectual contemplation of the forms. Actions and discursive thought leading to actions can be up to us only in a secondary, derivative sense if they are guided by intellectual contemplation. I aim to challenge this interpretation by reconsidering the central arguments of Enn. VI.8.5-6 that are commonly taken to rule out our actions being up to us in a primary sense.

I begin by taking a close look both at the content and the dialectical function of the common notion of 'what is up to us' that guides Plotinus' inquiry into human autonomy in Enn VI.8.1-6. I point out that 'what is up to us' is defined by Plotinus in the domain of human action (VI.8.1.27-33) so that it serves as a criterion by which Plotinus discards accounts that do not leave room for freedom in actions (VI.8.5.36- 6.2; 6.12-14).

Second, I turn to the arguments in VI.8.5. that show (certain) virtuous human actions to be under compulsion. I contend, against the standard interpretation, that these arguments apply only to a subset of all virtuous actions, namely the ones guided by the civic virtues characteristic of people living a practical life, that is, positing their ultimate goal in acting virtuously. In this case, Plotinus argues, the agent is compelled to act by the occurrence of situations that demand their virtuous intervention.

Finally, I examine VI.8.6. which is usually taken to contain a further discussion of the alleged conclusion of the previous chapter that no action is truly up to us. In my interpretation, Plotinus here discusses another subset of virtuous actions: the ones guided by the higher virtues that consist in theoretical contemplation. He applies the metaphysical principle of double-activity to these actions (Emilsson 2012), resulting in a different model of agency than the one criticized in VI.8.5. On this model, an agent can act in the sensible world even when having intellectual contemplation as her ultimate goal. As a result of this contemplation, the agent will act so as to realize the intelligible paradigm in the sensible world as much as possible. Her actions, however, will not be compelled, since the situations of the world do not influence her goal of contemplation, but only the degree and precise manner in which the intellectual content is manifested action.

George Joseph – SZTE BTK

Combating the Dictatorship of Relativism: The Proposals of Natural Law in the Writings of Joseph Ratzinger

The deficiencies of various influential trends in the contemporary scientific, political, and legal cultures constitute a dictatorship of relativism, argues Joseph Ratzinger. In order to formulate assumptions on public ethics, he investigates the links between faith and reason, science and ethics, natural reason, and individual rights. In this process, he recognizes the particular importance of natural law tradition. According to this understanding, natural-ethical norms are valid as the formal standards of operation of democratic institutions in pluralistic societies, because natural law expresses the essential structure of human nature.

However, natural law has become a dull instrument today because the concept of nature on which it relies has been pushed aside by the theory of evolution. Furthermore, natural-law theory at times was burdened with too much specifically Christian content. Hence there is a loss of the sense of nature, which result in a pessimism about the persuasiveness of natural-law arguments in the contemporary world. In spite of these cognitive difficulties with natural law, Ratzinger stresses on its indispensability even in our times.

The experiences of the previous decades exemplify that naïve confidence in reason does not perceive the actual complexity of rational knowledge in the ethical realm. When man determines the right and wrong only through one's individual, subjective judgement, then there is no clear notion about what is good and what is bad. Nature and history are the two sources of knowledge to which we must look to, for rational conduct of politics and to find political harmony between religion, morality, reason, secularity, and ethics. In a liberal political arrangement, therefore, natural law is an apparatus by which society can secure religiously neutral moral values. It can provide the state with non-confessional moral resources that it cannot furnish on its own.

Ratzinger's ideas of natural law are a movement away from the Neo-Scholasticism that predominated in Catholic theology from the late-nineteenth to the mid-twentieth century. Instead, the thought of Francisco Suárez and Spanish scholasticism finds utterance in the political writings of Ratzinger. Advancing on this intellectual tradition, Ratzinger explicitly notes the influence of natural law tradition in the Human Rights project in the aftermath of the Second World War. The common good that human rights movements strive to accomplish cannot be attained merely by applying correct procedures because a comprehensive idea of human rights is not simply legalistic or atheistic. Natural law, which considers human dignity as human being's most radical and intrinsic quality, becomes necessary in this task.

This task of natural law is based on the mode of interculturality. The task of identifying ethical bases to set up cooperative structures for controlling and regulating the exercise of power today has to be done in a framework of pluralistic cultural environment. Interculturally designed

conversations on natural law are necessary for cultures and religions to be capable to discuss the human questions today, and thus to contribute to the direction of peace between societies. In sum, Ratzinger argues that interculturality must be the mode of natural law today, which lead to new and fruitful forms of assimilation of various legal and moral traditions.

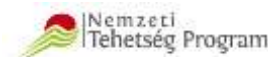
Anastasia Jessica Adinda Susanti – SZTE BTK

The Metapicture of Indonesian 1965-1966 Massacre in Graphic Narrative

The 1965-1966 massacre in Indonesia have killed approximately five hundred thousand people and arrested more than a hundred thousand people without trial. The massacre targeted the members or partisans of the Indonesian Communist Party/ *Partai Komunis Indonesia* (PKI). The state uses many cultural products, like film and literature, as means of indoctrination. As reaction to the situation, many survivors and artists then create alternative narratives of the 1965-1966 massacre in various media. One of them is in graphic narrative. However, the capability of graphic narratives to convey serious topics, like a massacre, is often doubted by scholars. Graphic narratives usually involve visual and emotional excess that is considered would simplify moral and political circumstances in the massacre.

This research departs from the concept of metapicture that was coined by W.J.T. Mitchell, a theorist of media and literature. Metapicture is “the place where pictures reveal and “know” themselves”. In his book *Picture Theory*, Mitchell attempts to let the picture theorize about themselves and the picture maker’s world. In this study, the researcher argues that graphic narrative can provide a powerful metapicture of the 1965-1966 massacre in Indonesia by illustrating it in visual excess, realistic representations, and animal metaphors.

Graphic narratives have the power to affect the readers, open up critical dialogue, put readers on the side of life and against those who oppress others, trigger a response, and even make the reader act responsibly. The author of the graphic narrative portrays the massacre in repetition and direct representations to unsettle the viewers. The graphic narrative also employs animal visual metaphors as Metapicture of Perpetrators, because animal imagery is able to portray and comment on human experience, as well as to suggest a lack of humans’ rational capacity.

Gyárfás Orsolya – ELTE BTK

“*Cet animal qu'on appelle Eunuque*” – A *castratók* Pierre Ange Goudar szemével

Előadásomban Pierre Ange Goudar (1708–1791) francia író és kalandor 1777-es *Le brigandage de la musique italienne* című, a *castratók*kal hosszan foglalkozó írását elemzem a francia felvilágosodás kontextusában. Az európai operajátszásban a XVII–XVIII. század során meghatározó szerepet játszó *castratók* az 1750-es évektől váltak egyre hevesebben kritizált, a színpadon egyre kevésbé megtűrt előadókká. Ebben a folyamatban kulcsfontosságú volt a *castratók*nak az a szemléletmódja, mely a felvilágosodás eszméinek értelmében a kasztrációt a természet szent egységét sértő csonkításnak, a *castratók*at és énekművészetüket pedig problematikus társadalmi intézmények természetellenes, immorális produktumának tekintette. Goudar szövege – például Rousseau enciklopédista munkásságával szemben – e diskurzus ritkábban vizsgált, mintegy másodvonalbeli eleme, mely maróan gúnyos hangnemével erősen eltér a kor »mainstream« írásaitól. A szöveg részletes vizsgálata így több szempontból is tanulságos lehet: nem utolsósorban azért, mert Goudar írásának szélsőségesebb szólamai a *castratók* körüli diskurzus önellentmondásosságát, belső szorongásait is tökéletesen mutatják.

A bevezetésben röviden ismertetem Goudar munkásságának zene– és esztétörténeti kontextusát: a *castratók*nak a XVIII. századi zeneéletben betöltött szerepét és franciaországi recepciójukat, valamint a felvilágosodás *castratók*kal szembeni kritikájának főbb szempontjait (elsősorban Katherine Crawford, Hedy Law és Martha Feldman kutatásaira támaszkodva). Kiemelem a korabeli francia közéletben zajló, a francia és az itáliai opera értékeit vitató *querelle*-ek jelentőségét mint Goudar írásának diszkurzív kontextusát, R. J. Arnold munkássága alapján.

Az előadás második felében Goudar szövegét vizsgálom: elsősorban azt a látványos ellenszenvet emelem ki, mellyel az énekeseket kezeli, s mely kirívónak számít még abban az alapvetően negatív hangnemű diskurzusban is, ami a *castratók*at a francia felvilágosodásban övezte. A francia és itáliai zene (és zenészek) összehasonlítása kapcsán rámutatok Goudar narratívájának azokra az elemekre (a külhoni, deviáns kultúra inváziójának képe, a *castratók* testiségének kezelése), melyek a francia diskurzus meghatározó szövegeiben ritkán vagy egyáltalán nem bukkannak fel. Véleményem szerint Goudar az előfutára a *castratót* mint szörnyalakot beállító, a XIX. században majd bevetté váló szemléletmódnak. Ezt igazolja a szövegnek a *castratók* teljes dehumanizációjára irányuló stratégiája, melynek alapja a *castrato* semleges, a dimorf nemi rendszerbe nem illeszkedő identitása. Az előadás zárataként szeretném kiemelni a felvilágosodás diskurzusának azt a visszas mozzanatát, mely a *castrato* léteért felelős intézmények kritikáját egyre hangsúlyosabban fordította át a *castrato* személyét demonizáló támadásokba: Goudar szövege e diskurzus mintapéldájának tekinthető.

Borsos Bettina – ELTE BTK

Olvasható testek – A helyettesítés formái Moskát Anita *Irha és bőr* című regényében

Tanulmányom Moskát Anita *Irha és bőr* című regényét elemzi a testrepresentációk és a fantasztikumra reagáló olvasói magatartások szempontjából. Az alternatív jelenbe ültetett cselekmény egy teremtéstörténetre épül, amely során torz és állat-ember hibridek fejlődtek ki különböző állatfajok egyedeiből. Húsz év elteltével, a folyamatosan érkező teremtéshullámok hatására, egyre sürgetőbb feladattá válik a *fajzatnak* nevezett hibrid lények integrálása a társadalomba és a természetbe.

Elemzésem szempontjából fontos, hogy a regény fajzatokat szólaltat meg, akik identitásukat keresik, illetve a létező rendszerek elégtelenségével szembesülnek. Három főszereplő történetén keresztül bontakozik ki a definíciók válsága, amely az ember-állat hierarchia kritikájaként is olvasható. Az elbeszélői perspektívában is tetten érhető a hibridizáció, aminek eredményeképpen a fajzatok fiziológiai és mentális reprezentációjában időnként az állati, máskor az emberi jegyek dominálnak. Olvasói elvárásainkat olyan módon irányítja a szöveg, hogy a két minőség felcserélhetőnek tűnik, illetve egymást kiegészítve potenciálisan jelen vannak a szövegben. Wolfgang Iser olvasásfenomenológiájának segítségével amellet érvelek, hogy az olvasatok nem oltják ki egymást, hanem előtér-háttér viszonyokba rendeződve a behelyettesítés dinamikus játékát alapozzák meg.

Az identitáskeresés nehézsége, hogy a (regény)alakok torzságuk és viselkedésük állati maradványai miatt nem szabványosíthatók a kultúra olyan kódjai szerint, mint az öltözködés vagy a családi kapcsolatok. Pierre Bourdieu meghatározása szerint a felismerhető kódok alkotják a *legitim test* fogalmát, azaz hogy miként észlelhető – vagy „olvasható” – a megjelenés kulturális értelemben. A legitim test értelmében vett *küلالak* olyan kód, amely adottság, így nem áll teljesen az uralmunk alatt; sokkal inkább leír bennünket, azaz nyelvként funkcionáló *kódrendszer* alkot. Ilyen értelemben a fajzatok teste elszabadult jelek, dekódolhatatlan, véletlen együttállások. A külalakot kiegészítő elemként Donna Haraway *alak* (figure) fogalmára hivatkozom. Haraway az organizmusok közötti szimbiózis állapotából indul ki, amely nem feltételez hierarchikus viszonyokat és amely szerint az alak több, heterogén elem együttállásaként írható le.

Az *Irha és bőr* olvashatóságának feltétele, hogy az olvasó a fajzatok bőrébe bújjon, vagyis felvegye nézőpontjukat és szembesüljön alapvető másságukkal. Elemzésem igyekszik felvetni a kérdést, hogy milyen olvasói magatartást vált ki ez a másság, majd reflektál arra, hogy a fajzatok megjelenése a regényvilágban figuratív értelemben a regényírást, illetve az olvasás mint jelentésadás aktusát problematizálja.

Demeczky Ádám – ELTE BTK

„Ez mind én voltam.” – Két önéletrajzi regény kétségei

Előadásomban egy irodalmi jelenség vizsgálatának kezdeteiről szeretnék beszámolni. Két önéletrajzi művön tervezem bemutatni, ahogyan a szövegük ellenáll a látszólag magától értetődően adódó értelmezésnek, és töréseiken, elcsúszásaikon, ellentmondásaikon keresztül vizsgálva olyan olvasatuk bontakozik ki, amely jelentősen különbözik az eddigi recepciójukból kikristályosodó véleményektől. Az önéletrajzról való írás diskurzusának megfelelően gondolatmenetemben fontos szerepet töltenek be a műfaji kérdések – különösen az autofikció kategóriájának használata bizonyult gyümölcsöző megoldásnak. Bár az előadás tervezete értelmezéseken alapszik, és a befogadáson keresztül közelíti meg a műveket, a célom az, hogy egy általánosabb jelenség feltárásához kerüljek közelebb, bizonyos mértékben természetesen történeti szempontból (tehát a kortárs önéletrajzi irodalom és elmélete felől), de egyben általános értelemben vett művészetelméleti belátásokra jutva.

Az egyik könyv a 2018-ban megjelent *Jerikó épül* Bartók Imrétől, a másik Nádas Péter egy évvel korábbi *Világló részletek*je. Mind a kettő az elmúlt időszak legfontosabb önéletrajzi írásai közé tartozik. Nem én vagyok az első, aki együtt említi ezt a két művet, de abban bízom, hogy a terjedelem és a tematika hasonlósága mellett érdekesebb kapcsolódási, összevetési lehetőségekre is rá lehet mutatni, ami a későbbiekben elvezethet ahhoz, hogy az önelbeszélésről, mint olyanról tudjak érvényes belátásokat megfogalmazni.

A *Világló részletek* esetében két olyan jellemzője válik kétségessé a műnek, amelyek önéletrajzi műként központi jellemvonásai, a hitelesség és a személyesség. A tények lehető legpontosabb bemutatása, a gyerekkor dokumentarista ábrázolásmódja ellentmond a bemutatott környezet kritikájának, illetve negligálni látszik az életmű korábbi eredményeit is. Következtetésem, amit a szöveg diszkrépanciáin keresztül mutatok be, hogy amit a szövegben látunk az az általa bemutatott mimikri mimikrije. Továbbá, bár a mű látszólag nagyon személyes, hiszen egy személyiség megformálódását mutatja be, intim családi, sőt szerelmi részleteket tár fel, de valójában hiányzik belőle ez a bensőségesség. Mindezek pedig annak a fényében válnak meggyőző interpretációkká, hogy ez a felnőtté válás milyen történelmi és társadalmi környezetben játszódik.

A *Jerikó épül*ben tulajdonképpen a fentiek fordítottját láthatjuk. Amíg Nádas regénye látszólag egy hagyományos, szinte transzparensen megírt önéletrajz, addig ennek a műnek az olvashatóságát is kétségbe vonták. Hogy ebben valamilyen segítséget kapjanak az értelmezők legtöbbször a szöveg önreflexív részeihez nyúltak, hogy azokra alapozhassák az ily módon magát kínáló olvasatukat. Hasonlóképpen a *Világló részletek* esetéhez, itt is a szöveg kevésbé központi, de annál fontosabb részleteire támaszkodok, és egy olyan olvasási stratégiát javaslok, amely szerint a szöveg nem önmagához kulcsot adó bonyolult feladvány, hanem a befogadó felé nyitó párbeszédkísérlet.

Vörös Csaba Levente – SZTE BTK

Etika és fotográfia, azaz az etika helye és szerepe a fotóművészetben

A vizuális kultúra területén belül a tudományos párbeszédben olyan hangsúlyosan jelenlévő kifejezések mellett, mint *vizuális kor* (Gombrich), *ikonikus fordulat* (Gottfried Boehm), *látványtársadalom* (Guy Debord) vagy *képi fordulat* (Mitchell), alig esik szó a képeket körülölelő, azok társadalmi megítélését meghatározó erkölcsi/morális és/vagy erkölcsiséget/moralitást meghatározó kérdésekről. Hogyan döntenénk például Robert Capa A milicista halála (1936) című képével kapcsolatban, ha bebizonyosodnának azok a vádak, hogy a képet, mely a szabadság és a spanyol polgárháború egyik leghíresebb szimbólumává vált, Capa nem úgy, nem ott és nem akkor készítette, amint állította? Vagy, ha éppenséggel kiderülne, hogy nem is ő készítette? Ahogyan M. Heideggerrel kapcsolatban is kiderültek olyan életrajzi adatok, melyek csorbították filozófusi nimbuszát.

Mindenekelőtt ahhoz, hogy ebben állást tudjunk foglalni, tisztázni kell az erkölcs és erkölcsiség, morál és moralitás szavak jelentését, melyet tanulmányom elején igyekszem tisztázni, majd ezek segítségével felvázolni a fotótörténet pár ikonikus képén keresztül azokat az erkölcsi dilemmákat, melyek fölött legtöbb esetben elsiklunk, mégis a képek szerves része és biztos vagyok benne, hogy a képek készítőiben is felmerült a kérdés, hogy szabad-e, jó-e vagy rossz-e, amit csinálnak.

Tanulmányomban a fotográfia műfajai és azokat érintő erkölcsi dilemmák közül párat vizsgállok majd meg. Ezek a következők: riport (Mathew Brady, S. Salgado) a portré (Mapplethorpe), a reklám (O. Toscani) és a csendélet (P. J. Witkin). Azonban ezen műfajokban felmerülő erkölcsi kérdések, mint bűvópatakok felbukkannak újra, meg újra, más területeken is.

Általános normaként mindenekelőtt rögzíteni szeretném, hogy a képkészítés, azon belül a fényképezés *felelősséggel* jár, melyet nem lehet letagadni, másra hárítani. A felelős pedig az, aki exponált. A felelősséget bizonyos keretek közt tisztázza a jog, a GDPR (General Data Protection Regulation), és a sajtó- vagy fotóügynökségek etikai kódexei, melyekre röviden kitérek tanulmányomban, ugyanakkor az olyan kérdésekre egyik sem válaszol, hogy a kiszolgáltatott helyzetben lévő embertársaink fotografikus ábrázolásával és annak közösségi megosztásával segítünk rajtuk vagy éppen ártunk? Pozitív irányban elmozduló társadalmi változásokra milyen esetben lehet számítani? Talán hiábavaló a minden évben megrendezésre kerülő World Press Photography kiállítás, ha kézzel fogható eredményeit nem találjuk?

Tanulmányomban a fényképek elkészítése és megosztása kapcsán felmerülő etikai kérdésekre keresem a választ. Helyes-e a társadalmi problémák (hajléktalanság, családon belüli erőszak stb.) rögzítése és ezek nyilvánossá tétele? Önérdék vagy közösségi érdek ezek dokumentálása? A képek manipulálása etikailag milyen mértékben megengedhető? Mi történik a méltóságunkkal halálunk után?

Zsupos Norbert – PTE BTK

Individuum, test és az arány problémája Spinoza filozófiájában

Az előadásban az individuum és állam kapcsolatának Spinoza politikai gondolkodásában betöltött szerepét vizsgálom. Spinoza filozófiájában az individuumok meghatározott interakciójaként vagy viszonyaként vehetjük figyelembe az állam konstitúcióját. Az állam alapjára és az individuumok interakciójára vonatkozó spinozai leírások eltérő bemutatásuk ellenére a különböző művekben azonos hangsúllyal jelennek meg. A *Teológiai-politikai tanulmányban (TPT)* az állam kialakulásának problémája elválaszthatatlan – az elsősorban hobbes-i alapokon nyugvó – szerződéselmélettől, illetve a szabadság és engedelmisség kapcsolatának kérdéséről. A *TPT*-ben az állam alapját az individuumok közötti társulás (*societas*) alkotja, amely a közös félelem elkerülése érdekében hozza létre a racionalitásra és engedelmisségre épülő demokratikus államhatalmat (*imperium democraticum*). Az *Etikában* az állam racionális megalapozása kiegészül a racionalitás és affektivitás viszonyának leírásával. Az államot ebben az értelemben nemcsak az individuumok között létrejövő racionális megállapodás vagy szerződés konstituálja, hanem az affektusok olyan minőségei, amelyek az individuumok interakcióit determinálják. A *Politikai tanulmányban (PT)* az állam alapját mindenekelőtt a *multitudot* meghatározó hatalom (*potentia; potestas*) és affektivitás alkotja.

Az állam konstitúciójának kérdése nemcsak azt a problémát foglalja magában, hogy Spinoza gondolkodásában milyen kapcsolat van az individuum és *multitudo* fogalma között, hanem azt is, hogy az individuumok interakcióját milyen értelemben szabja meg az ész (*ratio*) és affektus viszonya, amennyiben összetett testekként fogjuk fel az individuumokat. Az előadásban amellet érvelek, hogy az államot konstituáló interakciók az individuumok között, amennyiben ezek az individuumok egyetlen, összetett testet alkotnak, az arány fogalmát feltételezik. Az *Etika* és a *PT* elemzésén keresztül azt mutatom be, hogy Spinoza filozófiájában az arány fogalma meghatározza az individuumok interakcióját, az individuumok és állam viszonyát, illetve ezen viszony alapján az állam konstitúcióját.

Az előadás első részében az állam konstitúciójának problémáját Spinoza és Hobbes politikai gondolkodásának megkülönböztetésével vezetem be. A *corpus politicum* rekonstrukcióján keresztül azt mutatom be, hogy Spinozánál az individuum és állam viszonyát az individuumok interakcióját, illetve a *multitudot* determináló ész és affektusok viszonya határozza meg. A második részben ezt a viszonyt az arány fogalmával állítom kapcsolatba. Értelmezésem szerint az arány két értelme – a *proportio* és a *ratio* – egyrészt az individuum vonatkozásában magában foglalja az ész és affektusok viszonyát, másrészt az állam konstitúciója szempontjából megvilágítja az individuum és *multitudo* kapcsolatát.

Jármi Bence – DE BTK

Kant történelemfilozófiájának metafizikai háttere: két történetfilozófiai írás értelmezése Hegel Kanttal szembeni kritikája felől

Immanuel Kant kritikai fordulatának egyik legjellegzetesebb mozzanata a metafizika történetének tematizálására tett kísérlet, mely az 1780-as években Kant által írt szövegek motivikus szerkezetének egyik ismertető jegye. Már a székfoglaló értekezésében kidolgozza azt az analitikus módszert, mely egyszerre megalapozója a későbbi metafizika-kritikának, valamint szorosan illeszkedik a fordulat utáni történetfilozófiai írások etikai orientáltságába. Bár Kant történeti gondolkodása elhelyezhető a korabeli historikus diskurzusokban, a történetiség kérdése intakt módon megjelenik a kritikai művekben is. Erre a következtetésre juthatunk a Kanttal foglalkozó szakirodalom fenntartásait illetően a történetfilozófiai fordulat megkérdőjelezésekor. Előadásomban Kant két történetfilozófiai írásának összehasonlításával szeretnék rámutatni a történelem metafizikai koncepciójának morálfilozófiai következményeire. Az összehasonlítás alapját *A tiszta ész kritikája* zárószakaszának filozófiatörténeti összefoglalója adja. *Az emberiség egyetemes történetének eszméje világpolgári szemszögből* és *Az emberi történelem feltehető kezdete* című írásokban két példát láthatunk arra, hogy Kant a történelem eszméjének magyarázatát vizsgálva reflektál a gondviselés és az embereket körülvevő világ problémájának látszólag feloldhatatlan természetére.

Előadásom első szakaszában a Világpolgári-tanulmány az „emberi nem” és az „ész” fejlődését leíró szöveghelyeinek összefüggéseit a Kezdet-tanulmány azonos tematikájú szakaszainak tükrében vizsgálom. Az összehasonlító elemzés láthatóvá teszi, hogy Kant történelemfilozófiáját – legyen az bármennyire is képlékeny –, le lehet választani a historikus hagyományról. Erre utal Blandl Borbála is, amikor kifejti, hogy noha Herdenek komoly hatása volt Kant történetfilozófiai szövegeire, azok mégsem pusztán alkalmi írások. Voltaképpen Kant többször választ próbál adni a történelem problémájának kérdésére, az mégis az egész életműben megválaszolatlan marad. Az előadásom második felében Hegel Kanttal szembeni morálfilozófiai kritikájának felelevenítése után Ido Geiger, Sally Sedgwick, valamint Robert Stern tanulmányait felhasználva vizsgálom Kant és Hegel történetfilozófiai koncepcióinak kapcsolódási pontjait. Azt a jelentős különbséget nem hagyhatjuk figyelmen kívül, mely szerint a két gondolkodó különböző gyakorlati filozófiai beállítottsága nehezen illeszthető össze, én mégis arra teszek kísérletet, hogy a kategorikus imperatívusz morális cselekedetekhez fűződő viszonyát a hegeli kritika felől értelmezem. Állításom tehát az, hogy Immanuel Kant metafizika kritikája elválaszthatatlan az implicit módon megjelenő történelemfilozófiai kérdésektől, és éppen ezért válik Hegel számára a mindennapi élettől elváló koncepcióvá. Kant filozófiájának ilyen értelemben nyitva hagyott kérdése, hogy a morális cselekedetek miként viszonyulnak a politikához és a történelemhez a filozófia által.

Nyiri Szabolcs – ELTE ÁJK - online

Akceleráció feltételek nélkül? Az entrópiához vezető deterritorializáció Nick Land korai munkásságában.

Előadásomban Nick Land, kortárs brit filozófus korai írásaiból kiindulva teszek kísérletet a technokapitalista akceleráció társadalomfilozófiai felvázolására. Land, mint a spekulatív realizmus előfutára és a Cybernetic Culture Research Unit egyik alapító tagja sajátos gondolatmenetet vázol fel. Gondolkodására egyaránt hatást gyakorolt a poszt-strukturalizmus, a kibernetika, a poszthumanizmus, továbbá a kozmikus horror és a cyberpunk műfaja. Azonban az *akceleracionizmus* önmagában nem pusztán filozófiai, esztétikai, vagy politikai program irányába hajlik; egy sajátos, eszkatológiai jellegű gondolat kísérletként is értelmezhető. Ennek értelmében előadásomban eltérek azon megközelítésektől, amelyek a lovecraft-i ihletésű *Kívüliség*, vagy a gibson-i *Neurománc*, esetleg a freud-i *Thanatos-koncepció* tekintetében vizsgálták meg írásait. Első könyvén és a később kiadásra került esszégyűjteményén keresztül párhuzamosan haladva kívánom feltárni azt a jelenségek kört, amit Land a tőke *autonomizálásának*, illetve *technokapitalizmusnak* nevez. Land alapvetően amellet érvel, hogy a – legtágabb és legtisztább értelemben vett – kapitalizmus, így a tőkekoncentráció egyre gyorsuló módon végbemenő komplexebbé válása adja azon lehetőséget, hogy a technológia mint intelligencia felváltsa a későmodernitás munkaerejeként felfogott ember helyét. Így míg korábban pusztán környezeti jellege volt, immáron cselekvő ágensként tűnik fel a kapitalizmus – kettős szereppel rendelkezve –, ezzel egyesítve az élet minden területét és a globális mértékű virtuális kiberteret.

E koncepció az *entrópia* fogalmának a meghatározásával, valamint Gilles Deleuze és Félix Guattari *de-*, illetve *reterritorializáció* fogalom-párjával válik leginkább értelmezhetővé, azonban előadásomban amellet fogok érvelni, hogy Land esetén a Deleuze és Guattari nevéhez köthető fogalom nem ugyanazon funkciót tölti be. Míg Deleuze és Guattari esetén e két folyamat párhuzamosan zajlik egymás mellett, addig Land egy folyamatosan gyorsuló, az entrópia irányába haladó valóságot ír körül – azaz a valóság felszámolja saját kereteit –, amelyben a napjainkig meghatározó gazdaságpolitikai paradigma, a neoliberalizmus jegyei tükröződnek vissza. Land meglátása az, hogy a deterritorializációs folyamatok révén válik a kapitalizmus maga auto-produktívvá. Végző soron a megvalósuló entrópia, valamint a *technológiai szingularitás* létrejöttének kettőssége adja a land-i akceleracionizmus eszkatológiai jellegét.

Az akceleracionizmus eszkatológiai jellegű értelmezése segítségünkre lehet Land, valamint Deleuze és Guattari deterritorializációs fogalmának elválasztásában. Így Land anti-antropocentrikus pozíciója, egyben filozófiai munkássága magában rejtje az új megközelítési lehetőségeket a társadalom-, politikai-, illetve technikafilozófia; valamint a társadalom- és politikaelmélet területein; számos új támpontot adva az ökológiai válság, a társadalmi egyenlőtlenség, vagy éppen a posztfordi munka- és tőkefogalmak újradefiniálásához.

Egri Petra – PTE BTK

„A hűség szörnyetege vagyok, a legperverzebb hitetlen”: Derrida képeslapjai a szerelemről

J. Hillis Miller Jacques Derrida 1980-ban publikált *La Carte Postale* művére úgy tekint, mint Derrida egyik leglenyűgözőbb, ám egyben legnagyobb kihívást jelentő könyvére, Catherine Malabou úgy tekint rá, mint a reverzibilitás terére. A kötet Derrida *Life Death* szemináriumaiával is hasonlóságot mutat. A *Carte Postale*-ban azonban nehezen felfejthető személyes utalások sora körvonalazódik. Az önéletrajzot és a pszichoanalízist különösen ötvöző könyvről van szó, olyanról, amely kitartóan ellenáll az interpretációnak és számos rejtett vagy explicit, de mindenképpen Derrida gondolkodására a *différance* értelmében jellemző ellentmondást tartalmaz. Az álommunka és a gyász a pszichoanalízisben, Freud híres *Fort/da* példája és a halál is különös kontextusba kerül az *Envois*-ban, amely persze már eleve ellentmondásos keretben íródik. Jacques Derrida, a filozófus (akinek magánélete titok volt, s aki még a róla szóló dokumentumfilmben is markánsan visszakérdez interjútatójától, aki a szerelem jelentőségéről kérdezi: „*l'amour ou la mort?*”) A szerelemről nincs filozófiai mondanivalója, a halálról nyilván lenne. Komoly kérdés azonban, hogy ez a Benoît Peeters szerint szerelméhez írott, egyszerre fiktív és valódi (ilyen formában azonban bizonyára sohasem elküldött) levelei, képeslapjai ilyen módon kívánnak-e felszínre törni az életműben? Peeters mint Derrida életrajzírója is felteszi a kérdést a *Trois ans avec Derrida* című könyvében „Mit kezdjek ezzel a történettel, ezzel a hosszantartó szenvedéllyel, majd azzal a már-már gyűlölettel, amely úgy tűnik ezt követte? A mai napig nem tudom...” Itt Peeters mintegy Derridát leleplezve, kísérletet tesz arra, hogy tulajdonnevet rendeljen a sorokhoz, kérészerűen megnevezi azt, akit a *Képeslapok* címzettjének lehet feltételezni az élettörténet alapján. Husserl, vagy Hegel tudjuk, hogy kizárja az önéletrajzot, a biográfia mindig külsődleges marad, a születésen és halálon kívül minden csak anekdota. Derrida is hasonló jelez, mikor rákérdez, hogy hol húzódik a határ a művelt filozófia és az élet között, a rendszer és a rendszer alanya között? Éppen ez marad talán szánt szándékkal megválaszolatlan a *Képeslapokban*. Az *Envois* igazából egy dekonstruktív szubjektum-elméletet fogalmaz meg, olyat, amelynek hármas rétege, élmény alapú, „spekulatív” (és nem szisztematikusan tételező) sorozata egyszerre kimondja és kimondhatatlanná teszi a személyes történetét. Az egyik réteg maga a szerelmi narratíva, pontosabban egy véget érni akaró, elveszett szerelem narratívája. A második az abszurd XIII. századi Platón és Szókratészt ábrázoló rajz és a belőle százával készült, kényszeresen ismételt, a „technikailag sokszorosított” képeslap tömeg értelme. A harmadik Freud talán legfontosabb kései írásának, a *Halálösztön és életösztönök* felemelő és mégis nyomasztó emléke, újraírása.

A tanulmány az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-22-3-II-PTE-1088 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

A pályázat az Emberi Erőforrások Minisztériuma megbízásából az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő által meghirdetett Nemzeti Tehetség Program NTP-TK-M-21-0002 kódszámú pályázati támogatásból valósult meg.

A HELYSZÍN RŐL

A konferenciának a Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának épületegyüttese fog helyet adni. A helyszín pontos címe: Szegedi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Petőfi Épület. 6722 Szeged, Petőfi Sándor sgt. 30-34.

Az előadások a Petőfi Épület 2. emeletének Filozófia 1-es; 212-es, valamint 4. emeleti 9-es termeiben lesznek hallhatók. A regisztrációs pult a 8:00 után 2. emeleti folyosón jobbra lesz felállítva (ezt megelőzően a BTK Kari Konferenciaterem előtt (Egyetem u. 2.) lehet megtalálni). A **regisztráció kötelező** a konferencia minden résztvevője számára (előadó, korreferens, szekcióelnök, plenáris előadás, hallgatóság).

A termek technikailag jól felszereltek, laptop és projektor áll az előadók rendelkezésére. A vezeték nélküli internetkapcsolat nem garantált, így javasoljuk a prezentációk külső adathordozón való biztosítását is. Az online csatlakozó előadóktól kérjük, hogy prezentációjukat előzetesen küldjék meg a szervezői email címre (dosz.filozofia@gmail.com), ezzel is csökkentve a sávszélesség terhelését és elősegítve a gördülékeny online szervezést.

„A sör filozófiája, avagy közös filozofálás egy korsó sör mellett” című kísérőprogram a Sarastro Cafeban kerül megrendezésre (Cím: Szeged, Sőhordó u. 18, 6721.). Találkozó: február 26-án 17:50-kor az Petőfi Épület előtt, vagy a helyszínen 18:30-tól.

A pályázat az Emberi Erőforrások Minisztériuma megbízásából az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő által meghirdetett Nemzeti Tehetség Program NTP-TK-M-21-0002 kódszámú pályázati támogatásból valósult meg.

NETIKETT

(online/hibrid konferenciaszervezés esetén)

Az *Ütközéspontok IX.* Konferenciát a MS Teams felületén is megrendezzük. Az MS Teams megnyitható böngészőből és asztali alkalmazásból is. A biztosabb és stabilabb eléréshez javasoljuk az MS Teams asztali alkalmazás letöltését, amelyet [az alábbi felületen](#) érhet el.

A konferencia előadásainak online meghallgatásához MS Teams regisztráció nélkül is lehet csatlakozni!

Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a plenáris előadások videó formátumban rögzítésre kerülnek, amelyet a konferenciát követően közzéteszünk! Továbbá, jelenléti ív hiányában a konferencián való részvételt képernyőkép formájában tudjuk megerősíteni, amelyet csak a pályázati beszámolónkban használunk fel.

Az esetleges sávszélességből fakadó problémák megelőzése érdekében a konferencia ideje alatt kérjük a mikrofonok és a kamerák kikapcsolását a csatlakozás során és az előadások közben is.

Az előadókat és azokat, akik kérdéseket tennének fel – a beszéd idejére – kérjük mikrofonjuk és kamerájuk bekapcsolására.

Az előadások 20 percesek, amelyet 10 perces korreferátum követ. Az előadás vége előtt 5 perccel a szekciószervező közbeszólással jelzi a hátralévő időt. Kérdésre jelentkezni a chat-en keresztül küldött üzenettel vagy a jelentkezés opció (kéz ikon) használatával, szóban megfogalmazva, lehetséges.

Kérjük a saját, teljes és valódi név megadását a becsatlakozáskor a konferencia gördülékenysége érdekében.

A pályázat az Emberi Erőforrások Minisztériuma megbízásából az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő által meghirdetett Nemzeti Tehetség Program NTP-TK-M-21-0002 kódszámú pályázati támogatásból valósult meg.

Impresszum

A konferenciáért felel a Doktoranduszok Országos Szövetsége Filozófiatudományi Osztálya.

A helyszínt a Szegedi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kara biztosította. Az eseményen video- és hangfelvétel, valamint fotódokumentáció készült.

A konferencia létrejöttében támogatóink voltak: Szegedi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kara, a Málnási Bartók György Filozófia Doktori Iskola, a Magyar Filozófiai Társaság, a Nemzeti Tehetség Program és az MTA–SZTE „Convivence” Vallási Pluralizmus Kutatócsoport.

A konferencia fővédnöke Prof. Dr. Gyenge Zoltán, az SZTE BTK dékánja.

Főszervezők:

Nemes Márk (DOSZ FiTO elnök, SZTE BTK)

Jancsó András (DOSZ FiTO alelnök; PTE BTK, NKE EJKK VTKI, MCC)

Szervezők:

Donáth Béla (ELTE BTK); Furtado Renátó (ELTE BTK); Kolumbán Adrienn (SZTE BTK); Major Tünde Kármén (PTE BTK); Miklovicz Attila (PTE BTK); Tegzes Nóra Valentina (ELTE BTK); Vörös Csaba Levente (SZTE BTK)

Fénykép/Videó:

@weiszgaberfoto – Tölliné Weiszgáber Anikó – WNicophoto

+36 30/680 2970

Catering:

Sarastro Cafe – Szeged, Sóhordó u. 18, 6721

+36 70/882 9955

A pályázat az Emberi Erőforrások Minisztériuma megbízásából az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő által meghirdetett Nemzeti Tehetség Program NTP-TK-M-21-0002 kódszámú pályázati támogatásból valósult meg.